

4. Посібник до навчального курсу щодо безпеки журналістів : навч. посіб. / [Вознюк А. А., Калиновський Б. В., Камінська Н. В. та ін.]. Рада Європи, 2021. 146 с.

5. Правові засади взаємодії військовослужбовців Управління державної охорони України з представниками засобів масової інформації: навчальний посібник / Горова О.Б. та ін. Ужгород: РІК-У. 2021. 224 с.

6. Андрушко А. В. Теоретико-прикладні засади запобігання та протидії злочинам проти волі, честі та гідності особи: монографія. Київ: Баїте, 2020. 560 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-334-7-29>

**PURPOSE AS A MANDATORY FEATURE OF THE SUBJECTIVE
SIDE OF LEGALIZATION (LAUNDERING) OF PROPER
TY OBTAINED BY CRIME (ARTICLE 209 OF THE CRIMINAL
CODE OF UKRAINE)**

**МЕТА ЯК ОБОВ'ЯЗКОВА ОЗНАКА СУБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ
ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЯ) МАЙНА, ОДЕРЖАНОГО
ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ (СТ. 209 КРИМІНАЛЬНОГО
КОДЕКСУ УКРАЇНИ)**

Hladkovsky M. O. Гладковський М. О.

*Candidate of Philosophical Sciences,
Postgraduate Student at the Department of
Criminal Law
Kyiv National University named after Taras
Shevchenko
Kyiv, Ukraine*

*кандидат філософських наук,
аспірант кафедри кримінального права
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

У зв'язку з суттєвим оновленням вітчизняного антилегалізаційного законодавства чергових змін зазнала також ст. 209 «Легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом» Кримінального кодексу України (далі – КК). У зв'язку із цим виникло ряд питань, пов'язаних із тлумаченням об'єктивних та суб'єктивних ознак складу злочину, передбаченого цією статтею, для однакового його розуміння та єдиного правозастосування.

Одне із таких питань полягає в тому чи виступає мета обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони зазначеного складу злочину.

Ми підтримуємо позицію тих правників, які зазначають, що мета легалізації майна, одержаного злочинним шляхом, виступає обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ст. 209 КК. Для цього було проаналізовано та систематизовано всі аргументи, які вказують на правильність цієї позиції.

По-перше, в п. «а» ч. 1 ст. 9 Конвенції Ради Європи «Про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму» від 16 травня 2005 р., п. «а» ч. 1 ст. 6 Конвенції Ради Європи від 8 листопада 1990 р. про відмивання, пошук, арешт, та конфіскацію доходів, одержаних від злочинної діяльності та п. «а» ч. 3 ст. 1 Директиви Європейського парламенту та Ради 2015/849/ЄС від 20 травня 2015 р. про запобігання використанню фінансової системи з метою відмивання доходів та фінансування тероризму, що вносить зміни та доповнення в Регламент (ЄС) 648/2012 Європейського парламенту та Ради і скасовує Директиву 2005/60/ЄС Європейського парламенту та Ради і Директиву Комісії 2006/70/ЄС закріплено саме мету досліджуваного злочину, яка полягає у приховуванні або маскуванні незаконного походження майна. Оскільки доповнення КК було обумовлено саме вимогами міжнародного антилегалізаційного законодавства, яке визначає ключові ознаки досліджуваного складу злочину, воно може виступати орієнтиром під час тлумачення відповідної кримінально-правової заборони в національному законодавстві.

По-друге, як слушно зазначають, зокрема, П. П. Андрушко, О. О. Дудоров, Є. Л. Стрельцова, Т. М. Тертиченко на мету вказує і назва ст. 209 КК. При цьому Є. Л. Стрельцова уточнює, що мета легалізації не зазначена в назві закону, але зазначена як обов'язкова ознака в тексті статті [1, с. 46; 3, с. 278; 5, с. 401].

По-третьє, за загальним правилом мета є обов'язковою ознакою складу злочину в тому випадку, коли прямо зазначається в статті кримінального закону. Проте В. К. Гришук вказує на те, що, серед іншого, мета злочину виступає обов'язковою ознакою складу злочину також у тих випадках, коли це впливає зі змісту диспозиції норми кримінального закону [2, с. 295].

Застосовуючи цей підхід О. О. Дудоров та Т. М. Тертиченко пишуть про те, що прямо на мету відмивання доходів у ст. 209 КК не вказується; разом із тим вона (мета) впливає зі змісту диспозиції цієї норми, де говориться: «... вчинення дій, спрямованих на приховання чи маскуванні незаконного походження таких коштів або іншого майна чи володіння ними, прав на такі кошти або майно, джерела їх походження,

місцезнаходження, переміщення...». Тобто в цьому випадку про мету злочину свідчить вказівка на спрямованість злочинних дій [3, с. 278].

По-четверте, в п. 17 Постанови Пленуму Верховного Суду України від 15 квітня 2005 року № 5 «Про практику застосування судами законодавства про кримінальну відповідальність за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом» зазначається, що мета аналізованого злочину полягає в наданні походженню майна легального статусу. Наявність зазначеної мети виступає ключовою ознакою в розмежуванні складів злочинів, передбачених статтями 198 і 209 КК.

Позицію відповідно до якої мета виступає обов'язковою ознакою злочинної легалізації згодом також підтвердив Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ [8, с. 18].

Більше того, відсутність мети легалізації злочинного майна має своїм наслідком відсутність в діях особи складу злочину, передбаченого ст. 209 КК. Так, наприклад, П. Коляда вказує на те, що згадані в цій статті дії повинні обов'язково оцінюватись в аспекті мети їх вчинення. Якщо особа після скоєння первісного злочину, пов'язаного із заволодінням чужим майном, вчиняє надалі з цим майном відповідні угоди, прагнучі зберегти свої дії у таємниці та бажаючи уникнути будь-якого державного контролю за своєю поведінкою, відмивання відсутнє, а ст. 209 КК не підлягає застосуванню. У такому випадку особа має бути притягнута до відповідальності лише за статтею КК, яка передбачає відповідальність за первісний злочин [4].

Позиція про наявність відповідної мети, як обов'язкової ознаки досліджуваного складу злочину нарешті була підтверджена найвищою судовою інстанцією. Так, Верховний Суд переглянув у касаційному порядку вирок суду першої інстанції, яким ОСОБА_2 було визнано винуватим та засуджено за ч. 5 ст. 191, ч. 2 ст. 27 ч. 1 ст. 366 КК та визнано невинуватим у пред'явленому обвинуваченні за частинами 1, 2 ст. 209 КК та виправдано у зв'язку із відсутністю події злочину, ОСОБА_1 було визнано винуватим у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 5 ст. 191, ч. 1 ст. 366, ч. 4 ст. 27 ч. 1 ст. 366 КК та визнано невинуватим у пред'явленому обвинуваченні за ч. 1 ст. 209 КК та виправдано у зв'язку із відсутністю події злочину, а також ухвалу суду апеляційної інстанції, якою вирок суду першої інстанції було залишено без змін. Верховний Суд, зокрема, встановив, що жоден із доказів не доводить, що кошти, внесені в якості оплати укладених угод на придбання автомобілів, були одержані злочинним шляхом та належать обвинуваченим. Також не було встановлено спеціальної мети легалізації – надання правомірному вигляду володінню, користуванню і розпорядженню предметами, визначеними ст. 209 КК,

тобто не надано доказів, які б підтверджували настання події злочину, передбаченого цією статтею [7; 6, с. 42–43].

По-н'яте, незалежно від того, чи виділяється мета, як обов'язкова ознака суб'єктивної сторони досліджуваного складу злочину, з самого змісту переважної більшості кримінально-правових визначень «легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом», що даються науковцями, випливає, що мета вчинення дій з відмивання майна злочинного походження полягає в тому, щоб представити його як законне, запобігаючи приверненню уваги правоохоронних органів, не розкриваючи фактичного джерела його походження [3, с. 278–279]. Крім того, визначаючи основний безпосередній об'єкт досліджуваного злочину ряд науковців вказують на те, що зазначеному об'єкту завдається шкода в результаті потрапляння майна, одержаного злочинним шляхом, у легальний обіг, використання фінансової системи для руху злочинних коштів.

Література:

1. Андрушко П. П. Короткевич М. Є. Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом: кримінально-правова характеристика. Київ: Юрисконсульт, 2005. С. 46.
2. Гришук В. К. Кримінальне право України: Загальна частина: навчальний посібник. Київ: Ін Юре, 2006. С. 295.
3. Дудоров О. О., Тертиченко Т. М. Протидія відмиванню «брудного» майна: європейські стандарти та Кримінальний кодекс України: монографія. Київ: Ваіте, 2015. С. 278.
4. Коляда П. «Випрані» гроші – 2. Проблеми застосування у практичній діяльності ст. 209 Кримінального кодексу України // *Юридичний вісник України*. 25–31 травня 2002 р. № 21.
5. Кримінальний кодекс України: Науково-практичний коментар / за ред. Є. Л. Стрельцова. 8-е вид. Харків: Одиссей, 2012. С. 401.
6. Огляд судової практики Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду в провадженнях про кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності. Рішення, внесені до ЄРДСР, за період із 2018 року по жовтень 2022 року / Упоряд.: заступник голови Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду к.ю.н. Щепоткіна В. В., правове управління (ІІІ) департаменту аналітичної та правової роботи апарату Верховного Суду. Київ, 2022. С. 42–43.
7. Постанова Верховного Суду від 13.02.2020 р. у справі № 667/5470/14-к / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87733183> (дата звернення: 15.07.2021).
8. Узагальнення «Про судову практику у провадженнях щодо легалізації (відмивання) коштів, здобутих злочинним шляхом, та

фінансуванням тероризму (статті 209, 258-5, 306 КК України)» (Витяг) / Вищій спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ. 2016. С. 18.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-334-7-30>

**PROBLEMS OF CRIMINAL LAW PROTECTION OF
INFORMATION SECURITY IN UKRAINE: A CONCEPTUAL
FRAMEWORK FOR RESEARCH**

**ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ
ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ
ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ**

Demydova L. M. Демидова Л. М.

*Doctor of Law, Professor, Chief Researcher
Academician Stashis Scientific Research
Institute for the Study of Crime Problems of
the National Academy of the Legal Sciences
of Ukraine
Kharkiv, Ukraine*

*доктор юридичних наук, професор,
головний науковий співробітник
Науково-дослідний інститут вивчення
проблем злочинності імені академіка
В. В. Сташиса Національної академії
правових наук України
м. Харків, Україна*

Інформаційна безпека є міждисциплінарним поняттям, значення якого в умовах швидкого розвитку інформаційних процесів зростає. В Україні й во всьому світі існує реальна загроза маніпуляції свідомістю людей для прояву їх поведінки, що є бажаною для маніпуляторів-злочинців, дезінформація досягла рівня глобального виклику, а атаки хакерів загрожують безпеці всього світу. Для сьогодення характерно широке розповсюдження понять «інформаційна війна», «інформаційна зброя», «кіберзлочинність» та інші, що віддзеркалюють сучасні явища, які небезпечними для людини, суспільства та держав. Світову спільноту турбує швидкий розвиток новітніх технологій, зокрема практик щодо штучного інтелекту поки що з невизначеність стандартів таких новел і існуванням реальної загрози їх виходу з-під контролю людини.

Враховуючи такі глобальні й національні виклики й загрози, кримінально-правовий аспект охорони інформаційної безпеки в Україні є актуальним питанням сьогодення. А дослідження авторським колективом фундаментальної теми «Теоретичні, законодавчі й правозастосовні проблеми кримінально-правової охорони інформаційної безпеки в Україні», затвердженої Президією Національ-